

בעניין ברכות הרואה בברך חנוכה
“Birkas Haro’eh”:
When Seeing Is More Than Believing

(1) גמ' שבת (כג).

אמר ר' חייא בר אשי אמר רב: המدلיך נר של חנוכה צריך לברך. ורב ירמיה אמר: הרואה נר של חנוכה צריך לברך. אמר ר' יהודה: יום ראשון – הרואה מברך שתיים, מدلיך מברך שלישי. מכאן ואילך – מدلיך מברך שתיים, ורופא מברך אחת.מאי ממעט? ממעט זמן, ונימעת נס! – נס כל ימי אותה.

חידושי הרמב"ן (פסחים ז)

אבל מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי שליח כגון תפילה וציצית וישבת סוכה וכיוצא בהן מברכין עליהם בلم"ד בכל שברכתן עובד לשיעיתן. וא"ת הרי הדלקת נר חנוכה שאפשר לעשותן על ידי שליח ומברכין עליה להדליק, יש לנו לומר... ועוד בין שהרופא נמי מברך למצווה לראות ממש פורסומי ניסא קבועה בلم"ד

(2) רשי"י (שבת שם)

הרופא – כתובך צמוך ורוכך צלח כמלח כחירות דולק, ומולתי צמס רצינו יוחק צן יוכח, צלחמר מצס רצינו יעקב: ללא כזוקק כלככ זו הלא למי שלא יכול לדליק צציתו עדיין, לו ליטצ צפינה.

ט"ז (או"ח תרעונא)

ברשי"י... דלא הווקק' ברכי זו אלא למי שלא הדליק בביתו עדין או לישב בספני עכ"ל, מל' עדין משמע לבארה אע"פ שאח"כ ידלק בביתו, אבל הטור לא פי' כך דבריו אלא לשון עדין לאו דוקא דגם אח"כ לא ידלק וע"כ מדמה אותו לישב בספני דעתה שמתמא לא ידלק כל הלילה, אבל אם ידלק אח"כ באotta לילה לא יברך אראיי כיון דיכול לברך אח"כ על ההדלקה:

חידושי הריטב"א (שבת שם)

יפה פרשי"ז ול בשם רבותיו שלא הוויקקה זו אלא למי שלא בירך עדין, אבל דעתו להדלק הוא עצמו בתוך ביתו ורופא נר אחר, יש אומרים שمبرך על הראייה וחומר ומברך בשעה שמדליק, ויש אומרים דכינן שדרעטו להדלק בביתו אינו צריך עכשו לברך על ראייתו, ואין בו מה שמשם אין מעבירין על המצאות כיון דעת ידי הדלקה עדיף טפי

ספר אור זרוע (ח"ב הל' חנוכה סי' שכח)

רב ירמיה אמר הרואה נ"ח חולק צרייך לברך פירשי... והרופא כשבירך כשיבו לא לביתו להדלק לאח"כ מברך להדלקתו ותו לא שחריר כבר בירך כשרה

רמב"ם (חנוכה גז)

כל שחייב בקריאת המגילה חייב בהדלקת נר חנוכה והמלך אותה בלילה הראשון מברך שלישי שלש ברכות... וכל הרואה אותה ולא בירך מברך שתיים, שעשה נסים לאבותינו ושהחינו...

מגיד משנה (שם)

...הרופא מברך שתיים, ופירש רבינו "הרופא אותו ולא בירך" דעתו ז"ל שאע"פ שיצא מן המצואה כגון שהדלקין

עליו בתרוך ביתו מברך, זהה דעת קצת הגאננים ז"ל. והרשב"א ז"ל כתב ...

חידושי הרשב"א (שבת שם)

הראה מברך שתים. מסתברא בשלא הדליק ולא הדליקו עליו בתרוך ביתו ואינו עתיד להדלק הלילה, הא לאו הבי אין צריך לברך דלא מצינו יוצא מן המצוה וחזר וمبرך על הראה, ויש מרבותה ז"ל דפירושו דआעפ' שمدליקין עליו בתרוך ביתו צריך לברך על הראה, ואין להם על מה שיסמכו.

שולחן ערוך (או"ח תרעוזו):

מי שלא הדליק ואינו עתיד להדלק באותו הלילה, וגם אין מדליקין עליו בתרוך ביתו, כשרואה נר חנוכה מברך: שעשה נסים, ובליל ראשון מברך גם: שהחינו

משנה ברורה (תרעוזו):

ויש פוסקים דסבירו דאפיקו יודע שמדליקין עליו בביתו כיון דהוא בעצמו אינו מדליק וגם אין משתתף עם אחרים בפריטי צריך לברך על הראה להודות על הנס וגם לברך או שהחינו, ומ"מ אינו כדי לעשות בן למעשה דספק ברכות להקל:

(3) תוס' (סוכה מו. ד"ה הרואה)

בשאר מצות כגון אלולב וסוכה לא תקינו לברך לרואה אלא גבי נר חנוכה משום חביבות הנס וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצווה וטעם ראשון ניחא דלא תיקשי ליה מזווה ועוד יש לפреш דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העשו מברך.

שאלות (וישלח, ב"ז)

וכד מטיא יומא דאיתרחש לזה ניסא לישראל כגון חנוכה ופורים מחיב לברכו ברכך אשר עשה ניסים לאבותנו

מאירי (שבת שם)

ומ"מ מי שלא בירך ואינו עתיד לברך אלASHMEDLIKIN עליו בתרוך ביתו יש פוטריין אותו מלברך, ולא יראה לי כי מי שאין לו להדלק וAIN במקום שאפשר לראות, י"א שמברך לעצמו שעשה ניסים . . . והדברים נראין

מרדי (שבת, אות רס"ז)

הרואה וכו', פירש"י . . . לקמן מסיק קא מדליך עלי ai בגו ביתאי ומ"מ צריך לראות כדר אמר בסמוך "הרואה צריך לברך"

(4) רמ"א (או"ח תרעוזו:)

יברכך כל הברכות קודם שיתחיל להדלק (מהרי"ל).

הגחות מיומניות (חנוכה פ"ג אות ב')

במס' סופרים פ"ב שיש לומר אחר ההדלקה נוסח זה הנרות הללו . . . ברוך שהחינו ואשר עשה נסים. וכן היה רגיל מהר"ם ז"ל, ע"כ: